

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

REV.—NO. 836.

CHICAGO, ILL., 20. SEPTEMBRA (September 20th), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

Rožljanje militarističnih provokatorjev in Liga narodov.

Versailleski mir je dal Wilsonu eno koncesijo: ustanovil je Ligo narodov in ji dal dalekosežne pravice, posebno v reševanju mednarodnih sporov. Ampak te pravice so ostale le na papirju.

Mussolinijev ultimatum vladi grške diktature je bil tako provokatorski, da so postali celo Londonu in v Parizu nervozni. Dasi ni Italija, ljub temu da nosi ime "velesila," nikaka močna država, je vendar dovolj jaka premagati Grčijo v slučaju vojnega konflikta. Velesile so se zavezale varovati integriteto malih držav. Toda spor med Italijo in Grčijo je pokazal, da take obljube niso nič drugega kakor obljube. Kadar se laki velesili zazdi pohoditi to ali ono malo deželo, pa prične gaziti po nji. Načelo pravice močnejšega je v dosedanjih družabnih uredbah vedno prevladovalo. Ampak slabotni so se tudi vedno branili.

Liga narodov naj bi bila ena garancija za normalen razvoj malih dežel, ki nimajo mogočnega vojske in mornaric za "obrambo domovine". Toda ker je bil Mussolinijev ultimatum napad na vse takih slabotnih dežel, je med zastopniki malih držav na zboru Lige narodov završalo. Liga naj posreduje — je bilo skoro soglasno mnenje. Toda v Parizu so mislili drugače. Tam niso še vedno tako diplomacijo. Svet zavezniških poslaničev v Parizu naj posreduje! Tako je zopet zmanjvala stara intrigarska diplomacija in Liga narodov je znova pokazala svojo brezmočnost.

Zagovorniki Lige pravijo, da je ona vendar pripomogla k ublažitvi Mussolinijevih zahtev nasproti Grčiji. Ti zagovorniki trdijo, da se je namignilo italijanski vladi iz Anglije, do bo danes mornarica Velike Britanije na razpolago Ligi narodov v slučaju, da Mussolini ne odneha v svojem militarističnem temperamentu. To ga je najraje ostrašilo, da je navidezno prenehal rožljati in sprejel pogoje vrhovnega sveta zavezniških poslaničev v Parizu, katere je sprejela pod pritiskom tudi Grčija.

Hjalmar Branting, vodja švedske socialne demokratične stranke in zastopnik Švedske v Ligi narodov, je na zadnjem zboru Lige dejal, da je skrajni čas za Ligo pokazati svetu, da hoče

svoje funkcije tudi vršiti, ne pa se odrivati na stran od stare diplomacije. In bil bi skrajni čas! Liga narodov, neglede kaj misli o nji ta ali oni, obstoji in funkcionira. V njo pripada velika večina držav iz vseh delov sveta. Izmed večjih držav ji ne pripadajo Zedinjene države, Nemčija in Rusija. Skoro vse druge so njene članice. Program ima. Ustanovljena je bila vsaj navidezno z namenom preprečevati vojne z mirnimi posredovanji v mednarodnih sporih. V ta namen je ustanovila posebno mednarodno razsodišče.

V slučaju Grčije ni posredovala kakor bi bila morala in ni mogla, ker so taki spori po mnenju državnikov stare šole stvar velesil in nikogar drugega. "Vmešavanje Lige bi stvar še poslabšalo," so argumentirali. Zato so šli za zaprtja vrata in napravili svoj sporazum.

Drug problem je vprašanje Reke. Mussolinijeva Italija jo zahteva zase. Prejšnje pogodbe in dogovori glede Reke so mu krpa papirja. In tako je bila tudi jugoslovanska vlada deležna njegovih ultimatumov. Kaj je ultimatum v takih slučajih? Isto, kakor če ti počestni ropar zakliče: Roke kvišku! Daj kar imaš, ali pa te ubijem! Ultimatumi "velesil" niso nič drugega kakor roparski ukazi "roke kviško!" zaviti v diplomatične fraze. Nagon po grabežtvu vodi zunanjo in notranjo politiko vsake kapitalistične sile. Ako je Anglija stopila Mussoliniju na prste, je storila to raditega, ker noče, da bi se Italija z okupacijo Krfa ojačala, in pa, ker hoče pokazati, da so na svetu še jačje države kakor je Italija. Razun tega so angleški državniki previdnejši in znajo vsaj nekateri razumevati tudi znamenja časa.

Pred vojno so razne "velesile" garantirale nevtralnost manjših dežel. Belgija n. pr. je imela tako garancijo. Prišla je vojna in garancija je postala "krpa papirja". Tudi sedaj imamo vsepolno takih garancij, med katerimi bi imela biti najvažnejša in najafektivnejša Liga narodov.

V Ligi imajo zavezniške države največjo, odločujočo besedo. Ampak na papirju imajo tudi manjše države velike pravice. In te so

najglasnejše zahteve, naj prične Liga z akcijo proti Italiji, kajti kar je danes napravila Italija z Grčijo, napravi jutri lahko z Jugoslavijo; kar pa je dovoljeno Italiji, je dovoljeno tudi Franciji, Angliji, Japonski itd. Nobena država, ki ne bi imela dovolj jake armade, ne bi bila več varna. Tako se je tudi v Ligi narodov pojavilo "levo" in "desno" krilo.

Velesile si nadevajo nalogo igrati vlogo orožnikov, to je skrbeti za red in mir po vsem svetu. Toda kar počenja Italija na Balkanu, Francija v Nemčiji, in Anglija v Afriki in Aziji, je vse kaj drugega kakor skrb za red in mir.

Kapitalistične vlade malih držav niso boljše od vlad v velikih državah. Njih želja po grabežtvu ni nič manjša in kjer morejo kaj zagrabiti, se ne pomišljajo. Toda v nekaterih državah se pojavlja vedno jačji element, ki hoče ustvariti nekake pogoje za varnost, in ta varnost naj bi bila Liga narodov. Dogodki zadnjih tednov dokazujejo, da Liga kakršna je še ne izpolnuje njih nad. Nobena mala država ni varna pred velikimi roparji. Velesile jih v svoji imperialistični politiki izgravajo druga zoper drugo. To, pravijo, je "ravnotežje sil". Kapitalistični vplivi velikih držav se igrajo z vsem svetom. Ogromna Kitajska je njih plen. Mehika jim je podložna. Male države v Evropi in drugje jim morajo služiti. In radi teh vplivov tudi Liga narodov kakršna je danes pod obstoječimi razmerami ne more biti sredstvo za preprečevanje vojen. Velikih militarističnih držav ne bo razoborožila. Imperializmu ne more zaustaviti poti.

Ali, današnja Liga narodov služi kot šola za bodočo ligo narodov. V tej šoli se učimo, da v kapitalistični družabni uredbi ne more biti pravice, ne miru in ne reda. Za mir, za red, za pravico je treba pogojev. Pogoj je socialistična ekonomska uredba. In pod socialistično uredbo bo mogoča prava liga narodov, vredna tega imena. Počasi, toda sigurno, se ljudstva pripravljajo za tako ligo. Ne bo nastala naenkrat, ampak polagoma, kakor nastane vse drugo, kar se pojavlja v razvoju.

"Od glasovnice se je veliko pričakovalo".

"Ko je bila glasovnica prvič vpeljana, se je od nje veliko pričakovalo." — Exchange.

Preprečila je mnoge nasilne borbe in krvolitja. Predno so imela ljudstva priliko izražati svojo nezadovoljnost in zahteve z glasovnicami, so se morala posluževati drugih sredstev v borbi proti vladajočim. Izkazalo se je, da je glasovnica najafektivnejša varnostna zaklopnica, kar jih je iznašel človek. Ne bodite nehvaležni. — "St. Louis Labor."

Delavsko gibanje v Sloveniji

Delavsko gibanje v Sloveniji je tekom zadnjih let trpelo kakor v malokateri deželi. Po vsi ni toliko obetajoče socialistično gibanje v Sloveniji je postalo plen frakcijskih bojev, intrig "izključevanj" itd. Prišlo je tako daleč, da niso imeli slovenski delavci pri zadnjih volitvah skupščino dve socialistični kandidatni listi, radi tega cepljenja glasov in svojih agitatorov njih sil niso dobili nobenega poslanca, dasi so jih imeli v prejšnji skupščini šest.

Kakor v vsaki deželi, tako imajo notranji boji v delavskem gibanju Slovenije svoj izvor vprašanju taktike, ki so porodili razne komunistične stranke. Dasi so slednje pozabile na svojo prvotno priseganje, da ne bodo kompromisne, ampak neizprosne revolucionarne stranke, vendar dosegle to, da delavsko gibanje ni enotno, ampak temeljito oslABLJENO ali pa sploh razsulo, kakor je slučaj v manjšem obsegu v Sloveniji in v večjem v Italiji.

Ljubljanski "Avtonomist", ki ga izdaja bivši socialist Anton Prepeluh, piše v izdaji z dne 11. avgusta pod naslovom "Razprtije v slovenski socialni demokraciji" sledeče:

"Pred vojno skromna podružnica dunajske stranke, je po prevratu slovenska socialna demokracija postala mogočna stranka. Mogočna je bila ne zato, ker je bila programatično antimilitaristična in republikanska, ampak tudi zato, ker je imela v svoji sredi celo vrsto sposobnih mož, sposobnih na političnem, še bolj pa na gospodarskem polju. Delavska in tudi malokmetiška množica je tej svoji stranki zapisa in slovenski socialni demokraciji se je pisala najlepša bodočnost... Zalibog je stranka napravila kmalo ne težkih napak. Ena takih napak je bil ministerializem, ki sta ga najvnetejše zagovarjala med drugim sedanj "komunista" Marcel Žorga in dr. Milan Lemež. Venčana je stranka še 1. 1920. pri volitvah v konstituanto dosegla prav lepe uspehe. Izvoljenih je bilo šest njenih poslancev in dobila je dvakrat toliko glasov kot n. p. komunistična stranka..."

Za vzrok temu uspehu navaja, da je bila stranka v boj z geslom "za jugoslovansko federativno republiko, kjer si bodo Slovenci, Hrvatje, Srbi in Bolgari vsak zase po lastnem predvarku krojili svojo kapo." Urednik "Avtonomista" izvaja, da se je stranka po volitvah ločila od tega gesla in se pričela nagibati k centralizmu. K temu so se pridružili še notranji spori, kar je po zatrditvi "Avtonomista" imelo za posledico, "da so takoj po volitvah najspokornejši socialisti izostali iz stranke". Med izstopivšimi socialisti je tudi Albin Prepeluh, ki je kmalu nato začel izdajati tednik "Avtonomist", v katerem vodi propagando za avtonomijo Slovenije in federativno formo Jugoslavije. Prepeluh je naklonjen nobeni socialistični frakciji v Sloveniji, najmanj pa Bernotovi skupini. Da priča Prepeluh tu v pošteve je raditega, ker je bil pred razkoli v slovenskem socialističnem gibanju

vplivna osebnost. Bil je tudi sotrudnik vseh tedanjih slovenskih socialističnih publikacij. Spisal je tudi nekaj brošur.

Odstop Prepeluha ni bil največja nesreča za stranko, ampak pretirano "čiščenje", ki ga je pričel izvajati Bernot potem ko je postal tajnik stranke za Slovenijo in urednik "Napreja". V "Napreju", slovenskem glasilu S. S. J., se je dal prostor za osebne boje med sodrugi v imenu "čiščenja". Tako je kmalo odpadla ljubljanska organizacija SSJ, z dr. Peričem in Kocmurjem. Nato je sledil razkol v mariborski skupini, ki je vodila Golouhu. Končno je nastal spor še med Bernotom in dr. Korunom, Svetkom in Uratnikom. Vsaka struja je nato ustanovila svoje glasila, v katerih so drug drugemu metali očitke na veselje klerikalcev in vseh drugih protidelavskih slojev. Vodstvo Socialistične stranke Jugoslavije v Belgradu je večkrat apeliralo na slovenske sodruge, naj poravnajo svoje spore in se umirijo ter gredo na delo s skupnimi močmi. "Naprej" je odgovorjal, da se njegova skupina z ljudmi, ki po svojih značajih ne spadajo v socialistično gibanje, ne bo pogajala. Tako se je pričel večati prepad tudi med Bernotovo skupino in vodstvom stranke v Belgradu.

Ker je strankina eksekutiva želela, da se napravi med socialističnimi frakcijami v Sloveniji kak način delovni sporazum, je izdala dne 7. julija sledeči proglas:

Dragi sodrugi!

Glavni strankin odbor Socialistične stranke Jugoslavije je na svoji seji dne 7. julija t. l. pretresal stanje, ki še dalj časa vlada v socialističnem strankinem gibanju v Sloveniji. To stanje je zelo nezdravo in preti, da popolnoma razorje gibanje naše stranke v Sloveniji.

Pa čeprav to stanje že dalj časa traja, vendar je glavni strankin odbor menil, da nima dovolj razloga, da bi se vmešal in s svojim vplivom skušal ustaviti napore, ki so se v organizaciji razvili. Glavni odbor je dosedaj omejeval samo na prijateljske svete za umirjenje, a vedno je upal, da bodo sodrugi v Sloveniji sami uvideli vso škodljivost svojih sporov za gibanje in da bodo sami našli način, da svoja notranja nesoglasja v gibanju izgledajo. In v tem pravcu je bil tudi storjen poskus na sestanku 8. aprila t. l. v Celju. Ali ta sestanek je dovedel samo še do enega sestanka med delegati razprtih strank, ki se je vršil 22. aprila t. l. v Zidanem mostu; in pri tem je tudi ostalo, a bolelo, ki je zgrabila gibanje, se je razširjala še dalje in povzročila gibanju težke škode.

Ti spori so šli že tako daleč, da so organizacije razcepili v dva enako močna dela. Radi tega sta se pojavili za skupščinskih volitev 18. marca t. l. dve socialistični strankini listi v Sloveniji, kar je bilo edini znak, da nima Socialistična stranka Jugoslavije v sedanji skupščini iz Slovenije niti enega svojega predstavnika.

Socialistično gibanje v Sloveniji je sestavni del Socialistične stranke Jugoslavije. Ono je to postalo z združenjem zedinjenja 18. dec. 1921. in z odlokom pokrajinskega kongresa Jugoslovanske socialnodemokratske stranke v Trbovljah. In zato Glavni strankin odbor ne more in ne sme pustiti, da pojdejo spori, ki so

se pojavili v slovenski organizaciji, še dalje, organizacijo oslabijo in razkrojijo. On tudi smatra za svojo dolžnost, a tudi za svojo pravico, da ukrene vse potrebne mere, da se nadaljnje razkrojjevanje socialističnega gibanja na Slovenskem konča.

V tem smislu je dobil Glavni strankin odbor tudi pozive od številnih sodrugov iz Slovenije. Ti prosijo, naj se čimprej skliče izredni strankin zbor, na katerem bi se sprejeli sklepi, ki bi ustavili nadaljnje spore v organizaciji, ki pretijo drugače, da jo popolnoma razkrojijo.

Radi tega in jemajoč vse te razloge in okolnosti v ozir, je Glavni strankin odbor na svoji seji 7. julija t. l. sklenil, da se za socialistično strankino gibanje v Sloveniji skliče izredni strankin zbor. Ta bi se vršil 12. avgusta (z začetkom ob 8. zj.) v Celju v prostorih ... in to s sledečim dnevnim redom:

1. konstituiranje kongresa;
2. organizacija SSJ za Slovenijo;
3. izvolitev pokrajinskega oziroma oblastnega odbora;
4. socialistični strankin tisk v Sloveniji;
5. razne stvari.

Na zboru imajo pravico vstopa vse pokrajinske in krajevne organizacije Socialistične stranke Jugoslavije in to na temelju obračuna za tri zadnje mesece pred kongresom. V te organizacije spadajo: 1. Pokrajinski odbor SSJ; 2. Mariborska oblastna organizacija; 3. skupina Korun-Uratnik.

Tista organizacija, ki bi ne sprejela tega odloka, bo smatrana, kakor da se je svojevoljno izločila iz Socialistične stranke Jugoslavije in se ne bo mogla več polnopravno udeleževati na državnem kongresu stranke, ki se bo vršil 21., 22. in 23. septembra t. l. v Beogradu.

Naj sodrugi pri odločevanju o tej stvari pozabijo na vse ostalo in naj mislijo samo na interese proletariata v vsej naši državi.

Ta poziv bo objavljen v "Radničkih novinah" ter prosimo organizacije, ki se jim pošlje, kakor tudi uredništva vseh ostalih strankinih listov, da ga objavijo v svojih listih.

So sodružnim pozdravom in s prošnjo za čim hitrejši odgovor.

Glavni odbor Socialistične stranke Jugoslavije
v Beogradu.

(Podpisi: predsednik Blag. Bračinac, politični tajnik
V. Korač, tehnični tajnik Milojević.)

Ta proglas je priobčil dne 15. julija tudi "Naprej" pod imenom "Carski ukaz". Uredništvo "Napreja", ki govori v imenu slovenske pokrajinske organizacije SSJ, je kritiziralo ta sklep glavnega odbora in zagovarjalo svoje stališče, da z mariborsko in ljubljansko skupino ter drugimi "izključenci" ne more biti sporazuma. "Naprej" je vrgel številne očitke gl. odboru, med drugim tudi to, "da je delegiral na socialistični kongres v Hamburgu dr. Koruna, čeprav nima delavstva za seboj, našega delegata (Bernotove skupine) je pa odklonil, dasi ve natanko, da so ga poslale organizacije."

Ta slučaj dokazuje, da je prišla Bernotova frakcija tudi pri vodstvu stranke v Belgradu v popolno nemilost. Bernot in njegovi pristaši so storili v "Napreju" in kjerkoli so mogli, da spravijo celjsko konferenco med delavstvom v

slabo luč še predno bi se pričela. Toda konferenca se je vršila, kakor je določil strankin glavni odbor. Sarajevski "Glas Slobode" je prinesel o nji v izdaji z dne 17. avgusta sledeče poročilo:

**"KONSOLIDIRANJE SOCIALISTIČNEGA GIBANJA
V SLOVENIJI. POKRAJINSKA KONFERENCA
V CELJU."**

"Dne 12. avgusta se je vršila v Celju pokrajinska socialistična konferenca za Slovenijo s ciljem, da obnovi in utrdi slovenski del socialistične stranke Jugoslavije.

Zadnje čase je nastal v socialističnem gibanju Slovenije pravi kaos. Uradni predstavniki Pokrajinskega Odbora za Slovenijo, na čelu s konfuznim Bernotom, so se odtrgali od strankine celote in njenega odbora ter prekinili vse stike s skupno stranko. Bernot je bolj in bolj razvijal svojo desorganizatorsko vlogo, da so ga končno zapustili vsi ugledni sodrugji v Sloveniji in vse važnejše organizacije, ki so en čas pomagali Bernotu v nadi, da bo napravil "red v stranki"; ta pojav čiščenja je bil posledica brezprimerne nemarnosti večine bivših socialističnih poslancev napram stranki. Tudi drugi dogodki v slovenskem delu stranke so povzročili željo, da se organizacijo spravi v red. Toda Bernot je ustvaril mesto "reda" skrajni nered in razgnal i posameznike i organizacije na vse strani. Njegovo delo, kakor tudi nekateri drugi vzroki, so dovedli do osnivanja nekolkih socialističnih skupin in nekolkih socialističnih listov. Te so: Bernotov "Pokrajinski odbor", ljubljanska skupina okoli "Zarje", skupina Korun-Uratnik, mariborska okrožna organizacija itd. Desorganizacija je dosegla vrhunec tako da ob priliki skupščinskih volitev dne 18. marca ni dobila naša stranka v Sloveniji niti enega mandata, dasi je Slovenija poslala v konstituanto sedem socialističnih zastopnikov.

Takemu stanju se je moralo napraviti konec in storiti vse, da se naše strankino gibanje v pokrajini, v kateri obstoje boljši pogoji za prospeh kakor v katerikoli drugi pokrajini, konsolidira. V tem smislu je začel z akcijo glavni odbor naše stranke sporazumno z večimi organizacijami iz Slovenije. Tako je glavni odbor sklical dne 12. avgusta pokrajinsko strankino Konferenco, na katero so bile pozvane skupina okoli "Napreja" (Bernot), skupina Korun-Uratnik in mariborska okrožna organizacija.

Na to važno konferenco je poslal gl. odbor tri svoje delegate: Viljema Bukšega, Nedeljka Divca i Sretena Jaksica. Na konferenco je poslala delegate večina strankinih organizacij v Sloveniji in vse v mariborskem okrožju. Skupaj je bilo zastopanih 25 strankinih organizacij z 1667 člani, katere so poslale 35 delegatov s 40 glasovi. Tri organizacije pa so izjavile, da bodo sprejele odloke večine konference, toda delegatov jim radi tehtnih vzrokov ni mogoče poslati. Ze ta poset dokazuje uspeh konference, kajti to je prvi sestanek za konsolidiranje strankinega gibanja v Sloveniji.

Ljubljanska skupina je poslala na to konferenco delegata dr. Likarja. Ta je izjavila, da je pripravljena vrniti se v stranko, ako se bo tolerirala njena komunalna politika do izteka koalicije s komunisti in klerikalci v mestnem svetu. To se bo rešilo pozneje.

Konferenco je otvoril v imenu gl. odbora sodrug Viljem Bukšeg in pojasnil, čemu je odbor sklical ta sestanek in čemu je objavil, da bodo smatrane vse tiste skupine, ki se konference ne udeležo, odpadlim

od stranke. Za predsednika konference je bil soglasno izvoljen sodrug dr. Milan Korun, ki je objavil sledeč dnevni red: 1. Organizacija stranke. 2. Strankin časopisje. 3. Volitve pokrajinskega odbora. 4. Razno.

O prvi točki je referiral sodrug Petejan iz Maribora in obširno izvajal razvoj strankinega gibanja v Sloveniji vse do te konference. Stališče gl. odbora v vprašanju konsolidacije pokreta v Sloveniji je obrnil sodrug Divac, in nato je bila izvoljena komisija za rešenje predloženega načrta za provizorični pravilnik pokrajinske strankine organizacije v Sloveniji. Pravilnik je bil izdelan v popolnem soglasju s statutom stranke in od konference soglasno sprejet. Korun predsednik konference, je ob tej priliki naglasil, da s tem važnim sklepom doseženo zedinjenje socialističnega delavstva v Sloveniji s proletariatom ostale Jugoslavije. Tej izjavi je sledilo burno ploskanje udeležencev konference.

O strankinem časopisju je referiral sodrug Filip Uratnik, ki je predložil: 1. da se izdaja v Sloveniji samo eden slovenski in en nemški socialistični list; 2. da se zabrani izdajati posebne politične liste strankinim članom in skupinam pod kaznijo izključenja iz stranke; 3. da se zabrani napadati organizacije in posameznike pred izključenjem iz stranke. Vsi ti predlogi Uratnika so bili sprejeti, nakar je bilo na predlog komisije zaključeno, da se slovensko glasilo nazove *Socialist, organ S. P. J. za Slovenijo*. Uredništvo in upravnništvo lista bo v Ljubljani, tiskala pa ga bo Delavska tiskarna v Mariboru. Nemški list ostane tudi nadalje "Volkstimme". Nastavljenje urednika in pravnikarja se prepusti pokrajinskemu odboru s sedežem v Celju, v katerega so bili izvoljeni:

Karl Felician, Franjo Koren, Martin Vrbančič, Ivan Straus, Filip Uratnik, Josip Petejan in A. Daberšek. Namestniki: Josip Tomc, Alojzij Čeh in Pado. Nadzorni odbor: dr. Milan Korun, Melihor Čobal in Alojzij Rozman.

Pod točko razno je predložil železničar sod. Bohum iz Maribora resolucijo proti militarizaciji železničarjev, ki jo je izvršilo ministerstvo prometa podom 24-urnega protestnega štrajka železničarjev. Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Potem je bilo rešenih še nekaj predlogov, nakar je sodrug Korun, ki je uzorno predsedoval, zaključil konferenco in ob sklepu dejal, da je popolnoma dosegel svoj cilj. V najkrajšem času se bodo v Sloveniji opazile dobre posledice te plodne konference.

Naše želje in nade so v polni soglasnosti z željami in nadami predsednika konference. S temi besedami je na koncu zborovanja izrazil sodrug Sreten Jaksic v imenu delegacije glavnega odbora SSJ. popolno zadovoljstvo z rezultati konference."

Iz vseh tu navedenih dejstev je razvidno, da celjska konferenca ni prinesla popolnega zedinjenja socialističnega proletarijata v Sloveniji. Vprašanje ljubljanske skupine še ni rešeno. Bernotova skupina, ki je bila vsaj dosedaj važen činitelj delavskega političnega gibanja v Sloveniji, ni bila na konferenci. Dali se bo mogla vzdržati kot popolnoma samostojna skupina, je vprašanje. V gotovih okoliščinah se take skupine lahko razširijo in pridobe na moči, ki pa ne more biti trajna. Delavsko gibanje ni stvar skupin, ampak je delavsko gibanje in stremi po zedinjenju in solidarnosti. Drugače bi sploh ne bilo delavskega

gibanje, ampak gibanje posameznih skupin in njihovih voditeljev.

Socialistično gibanje slovenskega delavstva je do pred par leti kazalo veliko zrelosti in pomnejši kaos je vrgel slovenski proletariat ravno radi njegove naglašane politične zrelosti v zelo malo luč. Izgleda, da kar stranka v Sloveniji danes rabi, je predvsem sposobno vodstvo, ki bo malo konsolidirati in utrditi organizacijo v teh kritičnih časih.

Debsova agitacijska tura po zapadu.

BERTHA HALE WHITE.

Poročila, ki prihajajo iz zapadnih držav o Debsovi agitacijski turi, so razveseljiva. Dne 1. septembra je nastopil v Great Fallsu, Montana. Gledališče Grand Opera House je bilo napolnjeno do zadnjega kotička. Debs je bil dobro razpoložen in napravil enega najboljših govorov v veliki zadovoljnost navzočega občinstva.

Od kar je naša stranka pričela z organizatorsko kampanjo, smo prejeli številno pisem iz zapadnih krajev, v katerih nam sodrugi in somišljeniki poročajo, da je "zapad zrel za reorganizacijo v socialistični stranki" in da so člani pripravljene delati, da dobe zapadni delavci v socialistični stranki svoje staro ugledno stališče in živ. Navdušenje, s katerim je bil sprejet sodrug Debs na zapadu, potrjuje resničnost takih pogotov.

Debs je govoril dne 2. septembra v Chicagu na pikniku soc. stranke v parku Riverview. Nepritrigan tok ljudi se je pomikal v park, da čuje govornika, ki bi imel nastopiti ob 4:30 popoldne. Ob 4. pa so se pričeli nalivi, ki so razgnali ljudi iz parka podstrešja. Trajali so okoli 20 minut in nato se je pričela množica zopet zbirati pred govorniškim odrom. Debs je nastopil ob času, kakor je bilo določeno v programu, navdušeno poslušavljen. Udeležba bi bila veliko večja, da ni bilo piknika slabo vreme.

O polnoči je Debs odpotoval v spremstvu Otto Branstetterja na zapad. Za časa kratkega bivanja v Chicagu se je Debs posvetoval s straniškimi funkcionarji o zadevah naše kampanje in drugih aktivnostih in akcijah, ki jih imamo v teku ali pa delamo zanje priprave. Udeležil se je tudi konference s predstavniki unije I. L. G. W. Poleg tega je bil časten gost na banketu organizacije Delavskih krožkov (Workmen's Circle) povodom slavnosti njene dvajsetletnice. Douglas Park Auditorium je bil napolnjen udeležencev, ko je stopil v dvorano Debs. Posebno spremstvo ga je odvedlo na odkazani prostor. Ko je bil predstavljen in pozvan naj govori, je v lepih obrisih slikal delo, boje in uspehe Del. krožkov ter konečno prešel na socialistično stranko, ki je bila in je vodnica ameriškega zavednega

delavska in je bila kakor je danes "resnična stranka ameriškega proletarijata, lojalna njegovim interesom."

Iz Great Fallsa je šel Debs v Butte, Mont. Radi napredka, ki ga je dosegla naša stranka v Butte, so si njeni sovražniki zbrali ravno to mesto, v katerem so združeno rušili našo organizacijo in jo napadali z brezprimerno energijo med vojno in po vojni. V bojih proti zunanjim in notranjim sovražnikom, v borbi proti izdajalcem in provokatorjem, persekutirana in blatena, je buttska organizacija socialistične stranke omagala in izgledalo je, da je zbita na tla za zmerom. Toda nekaj vnetih sodrugov, ki so vrgli vse osebne ozire in predsodke na stran, so držali bakljo upanja pokoncu. Eden takih sodrugov je Jimmie Graham, ki veruje, da bodo zapadna mesta igrala odlično vlogo v bodoči kampanji. Sodrug Graham je bil delegat na zadnji konvenciji soc. stranke, kjer je dejal, da socialistični duh v Montani ni zatrt, pač pa čaka ugodnega momenta, da se zopet pojavi na površju z vso svojo močjo. Graham se je povrnil v "razdejano" Montano, odločen, da nadaljuje z delom za socializem. Razun njega so še drugi, ravno tako odločni, ravno tako uverjeni, da je bodočnost naša. Tem borcem na zapadu se je sedaj pridružil tudi Eugene V. Debs. Ofenziva je v teku.

V Indiji divje zveri --- v Zed. Državah avtomobili.

Tekom leta 1922 so poklali tigri v Indiji 1,603 ljudi. Statistika, v kolikor jo imajo indijske oblasti za take slučaje pri roki, dokazuje, da se število takih žrtev ne zmanjšuje, dasi se stori kolikor se v danih razmerah more za uničevanje tigrov in drugih zveri v indijskih džunglih. Statistika za zadnje leto izkazuje, da so divje zveri v Indiji pomorile 3,263 oseb; največ življenj so ugonobili tigri, namreč 1,603, leopardi 509, volkovi 460, medvedi 105, sloni 55, hijene 9, divji mrjasci in prašiči 90, krokodili in aligatorji 255.

Ampak to še ni najhuje. Indija je tudi dežela kač, ki so v prošlem letu vzele s svojimi strupenimi piki življenje 20,090 osebam.

V Zedinjenih državah imamo sedaj mesto divjih zveri avtomobile, ki skrbe, da se pripetijo prilično toliko smrtnih nesreč tudi v tej deželi.

Kar se tiče človeških žrtev v industriji in v rudniških, so življenja delavcev tudi v Indiji poceni.

Kedaj imajo slovenski delavci po Ameriki najmanj časa? Odgovor: Takrat, kadar jih nagovarjate, naj se naroče na Proletarca. Tedaj marsikdo slovesno zatrjuje, da nima niti malo časa za čitanje in raditega ne more pri najboljši volji naročiti lista. Nekateri pa ga s tem izgovorom odpovedo, kadar jim poteče naročnina.

SEMINTJA.

Vse za "fight". — Kdo so krivci? — Searles "razkriva nevarnost". — Škodljivost frakcijskih bojev. — Boksarski pretepi. — Moralno pogrezanje. — Otroška doba.

Ves današnji svet je zapleten v "fight" v eni ali drugi obliki. Španija je dobila oficirsko revolucijo, ki jo je kralj Alfonso priznal in poveril vlado generalom. V Nemčiji imajo živilske izgrede. V Italiji, Jugoslaviji in Grčiji vlada vojno razpoloženje. Svet ima to kar zasluži — "fight".

V Decaturju je zborovala Illinoiska delavska federacija. Konvencija je bila ena najburnejših v zgodovini federacije. Gompers je vesel rezultatov. Resolucije za priznanje Rusije, za delavsko stranko, za amalgamacijo unij so bile poražene z ogromno večino. To ni zasluga samo Gompersove mašine, ampak tudi tistih elementov, katerih geslo je "okupacija". Ekstremiti, s Fosterjem na čelu, so odbili s svojo taktiko od sebe tiste napredne elemente v unijah, s katerimi bi bilo mogoče obrniti delavsko politično in unijsko gibanje v progresivno smer. Mesto tega je za enkrat absoluten gospodar situacije unijska birokracija stare šole. Mi pa lahko radikaliziramo med štirimi stenami in sanjamo o bližajoči revoluciji.

Ellis Searles, urednik lista "United Mine Workers Journal", glasilo premogarske unije, objavlja dokumente, s katerimi dokazuje "revolucionarne" aktivnosti ameriških komunistov in slika nevarnost, ki preli ne samo ameriškim unijam, ampak tudi ameriškim institucijam. Searles apelira, gotovo ne brez vednosti gl. odbora U. M. W. of A., na ameriško delavstvo in delodajalce, "naj gredo skupno v boj proti skupni nevarnosti."

Publicijski biro premogarske unije, katerega načelnik je Searles, trdi, da je preiskoval v največjih podrobnostih delovanje ameriških komunistov. Nato dokazuje v svojih dokumentih, kdo podpira komuniste, kaj so njihovi nameni in kaka nevarnost bi zadela ameriško ljudstvo v celoti, ako se njihovo delovanje pravočasno ne omeji ali ustavi. "V dokumentih" je navedenih nekaj resničnih dejstev, toda tudi veliko laži in še več—propagande.

Kakor med nobenim drugim slojem ljudi, se tudi med delavstvom ne more pričakovati absolutne sloge in enakosti mnenja. Vsak ima

svojo glavo, vsak energičen "voditelj" ima svoje pristaše. Drugače ne bi bil voditelj. Ali boj, ki se je zanesel med ameriško delavstvo v zadnjih par letih, presega že vse meje. Tu ni govora, katera frakcija je bolj in katera manj kriva, katera bolj in katera manj "zveličavna". Ampak načini, ki se jih nekateri poslužujejo v medsebojnih bojih, so umazani. Delavstvo nima pravice očitati kapitalistom, da se poslužuje umazanih sredstev v boju proti delavstvu, ker delavstvo samo ni nič boljše.

Socialistično časopisje je izmed vsega delavskega tiska v Ameriki najtolerantnejše. Svoje čitatelje seznanja s potekom v delavskem gibanju in jih vzgaja ne za boj med delavstvom samim ampak za boj proti kapitalizmu in za socializem. Duhovi se bodo počasi streznili, kar ni druge poti. Socialistična stranka bo zedinila tiste razbite sile, ki danes še iščejo orientacije v drugih strujah. Dokler se to ne zgodi, moramo delati za jačanje naše stranke kolikor v danih razmerah najboljše moremo. Držimo se naše preiskusene taktike, pa smo gotovi, da ne bomo izigrali ne stranke in ne delavskega gibanja. Bodočnost pripada nam.

98 odstotkov Amerikancev od sedmega leta naprej se ni v zadnjem tednu zanimalo ne za Searlesove dokumente, ne za revolucijo v Španiji, ne za italijanske ultimatumne in ne za Decatursko konvencijo Illinoiske delavske federacije. Mislili so samo na "prizefight", ki se je vršil dne 14. septembra v New Yorku. "Sampijon" Jack Dempsey, Amerikanec, in Luis Angel Firpo, Argentinec, sta se spopadla.

V areni je bilo okoli devetdeset tisoč ljudi, ki so plačali nad milijon dolarjev vstopnine, zato da so videli pretep dveh "orjakov" — goril v človeški podobi — ki sta se bila do nezavesti. Kdor hoče vedeti, kaj so instikti drhali, naj gre enkrat posetiti tak "prizefight".

Pretep med Dempseyem in Firpom se je pričel ob pozni večerni uri. Sto in sto tisoč ljudi po ameriških mestih so čakali pozno v noč na brzojavna poročila o poteku boksanja. Jutranji in večerni listi naslednjega dne so bili do polovice napolnjeni o podrobnostih pretepa. Ljudje, ki drugače nikdar ne kupijo lista, so ga kupili tisti dan. Vse je govorilo o Dempseyju in njegovih zmagi. Nekateri listi so ga nazvali "superman"—nadčlovek! Ni čuda, da učenjaki obupavajo! Dempsey, "superman", je znan vsakemu Amerikancu. Dne 14. septembra je zopet "zaslužil" pet sto tisočakov. Deživel je ovacije kakoršnih ni še noben učenjak v zgodovini. Taki so ljudje danes in taki bodo še dolgo časa. Razni Fisherji, ki pravijo, da delavci ne potrebujejo izobrazbe, ampak revolucijo, bi morali imeti nekoliko več razuma.

Ali pa imamo drugega kakor "revolucije"? In prav te revolucije dokazujejo, kako zelo je izdružba potrebna človeku, ne taka, ki neguje v njemu instinkte kakoršne so kapitalizirali razni boksarji v dobičkašna podvzvetja, ampak taka, ki bo napravila iz živali v človeški podobni resničnega človeka. To je najvažnejša revolucija, ki pa se ne dogodi v terek ob desetih tvečan.

• • •

Nemčija omaguje pod peto francoskega imperializma. Pasivna resistenca v Ruhru pojezuje; bliža se zima in ljudstvo mora jesti in meti podstrešje. Ako bo šlo vse po sreči, bo došla to bitko Francija—toda ne francosko ljudstvo, ampak sindikat francoskih velekapitalistov, kateremu ponujajo nemški trustjani velike koncesije. Enkrat bo tudi francosko delavstvo kaj štelo in v Nemčiji tudi več kakor dandanes, in takrat ne bo treba več pasivnih resistenc in vojnih odškodnin. Sama razgrajanja in križarjenja še ne pomenijo, da je delavstvo sposobno za vlado. Zato ga vladajo drugi, delavstvo pa plačuje stroške.

• • •

Kancelar Gustav Stresemann je izdal odločbo, s katero prepoveduje nemškim gledalnikom vprizarjati nastope nagih žensk na odrih. Dr. Frederick H. Knubel, zastopnik ameriške edinjene luteranske cerkve, ki se je vrnil iz Evrope, se pritožuje nad moralnim propadanjem evropskega ljudstva:

"Dejstvo, da je moral sam kancelar poseči v situacijo, dokazuje pogrezanje ljudstva v blaženo nemoralnosti. Ampak nemoralnost ni samo mojstvo nemškega ljudstva. Povsod v Evropi sem opazil v tem oziru skoro enake razmere."

Dr. Knubel v svojem poročilu priznava, da je današnja moralna pokvarjenost ljudstev v evropskih deželah posledica vojne. Poleg tega vojna še druge slabe posledice, toda Evropa se še ne misli umiriti.

• • •

Človeštvo je še mlado, komaj iz otroške rabe, zato uganja neumnosti, sebi v škodo. Od razposajenih, zlobnih otrok ne moremo pričakovati pametnih dejanj. Današnje človeštvo je tak otrok. Polagoma odrašča in prihaja k pameti. To je proces, ki se vrši že tisočletja in se bo vršil še dolgo, predno pride človeštvo, kakor pravimo, "k pravi pameti".

Kadar boš znal pravilno ceniti dobro čtivo, boš vedel, kaj pomeni zate "Proletarec". Čitaj ga pazno in se uči iz njega.

Prava svoboda je brez industrialne svobode neizogibna. Politična svoboda je sama na sebi dobra, vendar služi kot ključ do vrat industrialne svobode. Tudi vrata industrijalne svobode se odpro na stežaj šele takrat, ko bo delavstvo dovolj zrelo in bo vedelo, kam izroči ta ključ.

LEONID ANDREJEV:

POVEST O SEDMIH OBEŠENIH

Prevel JOSIP VIDMAR.

1. Ob eni uri popoldne, ekselencja!

Ker je bil minister zelo debel človek, je bil nagnjen k apopleksiji. Da bi se izognil nevarnemu razburjenju, so ga opozorili z vso mogočo previdnostjo, da se pripravlja nanj zelo resen atentat. Ko so videli, da je minister poslušal poročilo mirno in celo s smehljajem, so mu povedali: atentat bi moral biti izvršen drugega dne, ko se bo minister peljal k referatu; par teroristov, ki jih je že izdal špijon in ki jih sedaj detektivi neumorno zasledujejo, se bo zbralo ob eni popoldne z bombami in revolverji pri vhodu in bodo čakali njegovega odhoda. Tam jih aretirajo.

— Stojte — se je začudil minister — odkod pa vedo, da se odpeljem k referatu ob eni popoldne, saj sem sam zvedel to šele predvčerajšnjim?

Prezident policije je nedoločno razmahnil z rokami:

— Ravno ob eni, ekselencja!

Čudil se je. Odobral pa je delovanje policije, ki je vse uredila tako spretno, pomajal z glavo in se mrko nasmehnil z debelimi, temnimi ustnicami. In z istim smehljajem se je pokorno in hitro odpravil prenočit v tuj gostoljuben dvorec, da bi v nadaljnjem ne oviral policije. Ravno tako so prepeljali iz opasnega poslopja, kjer bi se morali jutri zbrati atentatorji, njegovo ženo in dva otroka.

Dokler so v tujem dvorcu gorele luči in so se mu klanjali prijazni, znani obrazi, se smehljali in obsojali, je občutil dostojanstvenik čustvo prijetne razburjenosti—kot da so mu dali veliko in nepričakovano nagrado, ali pa da mu jo dajo takoj sedaj. Toda ljudje so se razšli, pogasili so luči in skozi kristalna stekla zavese je padala v strahotnih oblikah na strop in na stene svetloba električnih obločnic. Tuj hiši, z njenimi slikami, kipi in tišino, prihajajočo s ceste, sam tih in nedoločen, je budil nemirno misel o nezanesljivosti zaporov, straž in sten. In tedaj je postalo dostojanstveniku neznošno strašno tiho noč.

Bil je nekaj bolan na ledvicah in pri vsakem silnem razburjenju mu je obraz, roke in noge zalivala voda, da so postale otekle; in vsled tega je postal še nekoliko bolj ogromen, še bolj debel in masiven. In sedaj, ko je ležal kakor gora napihnjenega mesa na stisnjenih prožinah postelje, je začutil z žalostjo bolnega človeka svoj otekli, nekam tuji obraz in je trdovratno premišljeval o kruti usodi, ki so mu jo pripravili ljudje. (Dalje na 13. strani.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

ZAPISNIK

konference socialističnih klubov in društev izobraževalne akcije JSZ. v zapadni Pennsylvaniji, ki se je vršila dne 2. septembra 1923 v dvorani Slovenskega doma na Bridgeville, Pa.

Sodrug John Terčelj otvori zborovanje ob 10. dopoldne.

Za predsednika izvoljen John Ban, za zapisničarja Louis Kveder.

Zapisnik prejšnje konference, katera se je vršila dne 24. junija v Lawrence, Pa., se prečita in soglasno sprejme.

Nato poroča zastopnik konference sod. Trčelj, da se je pri zadnji konferenci apeliralo na navzoče, da po mogočnosti sodelujejo pri ustanovitvah novih in reorganizirajo nekdanje klube; kajti potreba delavstva je, da si ustvari svojo lastno močno organizacijo, katera bo odgovarjala delavčevim potrebam. Temu pozivu se je naselbina Canonsburg, prva odzvala in reorganizirala nekdanje po članstvu močni socialistični klub. Izjavlja, da je od svoje strani storil kolikor je največ mogel.

Glede "Izobraževalne akcije" v okvirju JSZ. govori zastopnik L. Kaucich, kateri povdarja kako je ta akcija potrebna za naše delavstvo in priporoča, da bi sodrugi po naselbinah čim najbolj mogoče agitirali za to idejo.

Nadalje omenja, da je pričakoval, da bo udeležba te konference večja kakor je; ampak vzrok temu je najbrže ta, ker imajo podporna društva po večini prvo nedeljo v mesecu svoje seje. Da je udeležba na tej konferenci manjša kakor se je pričakovalo, je pripisati tudi temu, ker ni bilo v Prosveti nikakega oglasa ali dopisa.

K temu pripomni sod. Trčelj, da je potrebno, da se vsled današnje nezadostne udeležbe skliče v doglednem času tretja konferenca in gleda nato, da se prihodnje konference udeležijo zastopniki vseh socialističnih klubov v zapadni Pennsylvaniji in upa, da se bodo temu pozivu tudi odzvali.

Nadalje poroča, da je na konferenci navzoča sodruginja F. A. Tauchar iz Chicage, katera je prišla v Pennsylvanijo, da poveča z nabiranjem naročnin za Proletarca število bojevnikov za socialistične ideje in da po mogočnosti ustanavlja nove in reorganizira nekdanje obstoječe socialistične klube; apelira na navzoče, da naj gredo sodruginji na njenem potovanju na roko. Ona je imela na zadnjem potovanju po Zapadu v tem pogledu velik uspeh.

Sodr. L. Glaser se strinja s predgovorniki ter k temu še pripomni, da bi bilo jako umestno, da se J. S. Z. direktno obrne na vsa društva SNPJ., da ji pomagajo pri ustanavljanju novih socialističnih klubov, kroz katere naj bi se vršila socialistična propaganda. — Za to idejo je tudi sod. L. Kaucich.

Sodrug A. Simeich iz Homer City soglašava s cijo, da naj se članstvo SNPJ. pridobi za sodelovanje pri širjenju socialističnih nauk iz razloga, ker v večini naklonjeno socializmu.

Sodrug M. Kaucich k temu še pripomni, da bi bilo jako potrebno, da sodrugi, kateri so ameriški državljanji, skušajo pridobiti vsakega, kateri nima državljanskega papirja, da si ga čimprej nabavi in tako pomočjo volilnih glasov dobimo državno upravo v socialistične roke. — On je tudi zato, da bi bili naši v drugi ob času volitev aktivni in delovali, da se da čimveč glasov za socialistične kandidate; kajti čim več zastopnikov bomo imeli v javnih uradih, timo bo mižerni položaj delavstva izboljššan.

Kar se tiče organizacijskega fonda \$40.000,00 za razširjenje socialistične stranke in njenih idej, priporoča, da se skuša pridobiti članstvo, oziroma družvo naših podpornih jednot, da pomagajo pri nabiranju tega fonda.

Terčelj izvaja, da se s priporočili strinja, vendar pa se ne smemo preveč zanašati na take akcije, ker je treba računati na konservativen element v podpornih organizacijah, ki je aktiven v nam nasprotni smeri — to je — naše akcije ovira kjerkoli more.

J. Dekleva pravi, da so udeleženci veliko govorili in svetovali, vendar pa misli, da ne povedo vsega, kar jim je na srcu. On misli, da smo sedaj v dobi, ko bi se moralo začeti z drugačnimi akcijami in energičnejše nastopati. Pravi, da nima mnogo upanja v naše gibanje. Svetuje, ako se že gre na delo, naj se postoporne organizacije kar največ mogoče pri miru Tisti, ki so za izboljšanje položaja delavskega randa, bodo na en ali drug način vseeno aktivni.

Terčelj pravi, da socialisti ne nastopamo proti nobeni delavski struji, pač pa smo za zedinjenje. Obsojamo pa taktike, ki imajo za namen blatiti socialistično stranko zato da se jo oslabi na korist kake druge skupine. Taki napadi prihajajo danes v veliki meri od ljudi, ki so bili preje sami vodilni agitatorji v naši stranki in jo pomagali graditi.

Sod. A. Simčič pravi, da imajo vse današnje delavske struje svoj začetek v socialistični stranki. Alesimo mogli beležiti naglejših uspehov, se je sedaj pokazalo, da se ga tudi pod drugimi imeni ne more. Delujmo, da pojačamo našo stranko; kar je v nji zdravega bomo iztrebili.

Nekateri svetujejo, naj se radi kratkega časa razvijajo dolge diskuzije.

Terčelj pravi, da je treba skrbeti za večjo udeležbo na bodoči konferenci. Predlaga, naj se pošlje na vse klube okrožnice, v katerih se jih povabi, naj pošljejo zastopnike na bodočo konferenco. Predlog sprejet.

Sod. Lov. Kavčič prečita pismo sodruga Birch Wilsona, tajnika socialistične stranke v Pennsylvaniji, v katerem omenja, da nam je stranka pripravljena in na roke pri prirejanju shodov. V pismu se tudi omenja, naj sodrugi na volilne dneve pazijo, da nam nasprotna stranke ne bodo kradle glasov. Treba je, da imamo svoje zastopnike na voliščih, ki bi nadzorovali štetje glasov.

V razpravi, ki se je udeležili več sodrugov, je bilo določeno, da se dobi na tretjo konferenco tudi angleškega govornika od soc. stranke v Pa.

Sod. Britz omenja, da se je ta konferenca sklicala samo z namenom, da se socialistično gibanje med slovenskim delavstvom v Penni. bolj poživi in ojača naše vrste; k temu je dodal, naj naša stranka deluje v združenje delavskih frakcij, med njimi tudi z W. P., da naj premogarji podpirajo stremjenja za čiščenje v uniji premogarjev.

Govori se, naj se za udeležbo na drugi konferenci živahnejše agitira, ne samo v Proletarcu, ampak tudi v Prosveti. Ako eni lahko dopisujejo o vseh nepomembnih stvareh, se moramo mi zavzeti, da pridejo naše liste tudi agitatorični dopisi.

Sodrug Zajec, ki je posetil konferenco, tolmači nekatere pojave v ameriškem delavskem gibanju, ki so povzročili današnjo razkovanost med aktivnim delom proletariata in malodušnost pri masi delavstva, ki je vsaj podpirala naše gibanje. Naglašja, da kljub udarom, ki jih je dobivala soc. stranka iz tabora reakcije na eni strani in iz tabora odpadlih elementov na drugi, ona napreduje in se je vzdržala. Svojih programov ji ni bilo treba menjati, ker ni tiščala v neplodne, naprej obsojene eksperimente. Priznava, da agitacija za socializem ni lahka in ni nikdar bila lahka. Tudi akcija, ki so jo povzeli sodrugi v zapadni Pennsylvaniji, ni brez težkoč; prav veliko jih ima. Toda kakor se je vršila lawrenška konferenca z namenom ojačati našo organizacijo, tako se vrši tudi ta in v isti namen se bodo vršile prihodnje. Glede agitacije v drugih organizacijah pravi, da je naša dolžnost delati za socialistično stranko povsod kjer mogoče, in to na način, da koristimo organizacijam v katerih agitiramo in tistim, za katere agitiramo.

Preide se na razpravo o načinu, kako zaključke konference čim uspešnejše izvajati. Zajec svetuje, naj konferenca izvoli stalnega tajnika in tri člane v organizatorični odbor. Terčelj stavi predlog v tem smislu, ki je bil soglasno sprejet.

Za tajnika "Konference socialističnih klubov v zapadni Pennsylvaniji" je bil izvoljen do druge konference sod. Louis Kveder. Zapisnikarja izvoli prihodnja konferenca. V organizatorični odsek konference so bili izvoljeni: Ady Simčič, Homer City; Mike Primožič, Library; John Česnik, Canonsburg.

Predlog, da se prihodnja konferenca in shod J. S. Z. za zapadno Pennsylvanijo vrši dne 28. oktobra 1923 ob 1. popoldne v Canonsburg-u, Pa., je bil odobran in sprejet.

Nadalje predlaga s. Terčelj, da se piše socialističnemu klubu v Aliquippa, Pa., da pošlje na prihodnjo konferenco svojega zastopnika, da se nesoglasje kluba s pram JSZ. izravna in da se skuša, da soc. klub v Aliquippi, Pa. zopet pristopi k JSZ. — Predlog sprejet.

Predlog L. Britza, da navzoči te konference skupaj ustanoviti soc. klub v Bridgeville, Pa. se soglasno sprejme.

Nato so bile predlagane sledeče resolucije, katere so bile od navzočih soglasno sprejete:

NÁŠA STALIŠČA.

Konferenca socialističnih klubov v zapadni Pennsylvaniji, zborujoča dne 2. septembra 1923 v Bridgeville, Pa., izreka sledeča svoja stališča:

Je za obnovo in ustanovitev socialističnih klubov J. S. Z. v vseh jugoslovanskih naselbinah v Pennsylvaniji in drugod;

je za taktiko, ki vodi do zedinjena delavskih mas v enotno organizacijo; v ta namen bo podpirala vse akcije socialistične stranke in JSZ., ki imajo za cilj združiti ameriško delavstvo;

obsoja vse poskuse, ki imajo namen razdvajati zavedno delavstvo na nepomembne stranke in frakcije;

je za podružabljenje premogovnikov in produktivnih ter distributivnih sredstev. Konferenca, ki zastopa v veliki večini premogarje, izjavlja, da bo vplivala na članstvo premogarske unije v smislu, da prične unija z intenzivno propagando za socializacijo rokov; nadalje, da se v uniji premogarjev utrdi razredna zavest in se jo pridobi za delo v prid socialističnega programa;

je za reorganiziranje unijskega gibanja na podlagi industrijalnega unijonizma;

je za osvoboditev vseh političnih jetnikov;

izjavlja, da bo delovala naprej kar bo v njenih močeh za priznanje sovjetske Rusije od strani ameriške vlade.

Izjavlja, da bo delovala v smislu sklepov in resolucij, sprejetih na konvenciji socialistične stranke in na zboru JSZ.

John Ban, predsednik konference.

Louis Kveder, zapisnikar konference.

ZA SOCIALISTIČNI TISK.

Konferenca socialističnih klubov JSZ. v zapadni Pennsylvaniji, zborujoča dne 2. septembra 1923 v Bridgeville, Pa., se v polni meri zaveda važnosti socialističnega tiska. Raditega apelira na slovensko delavstvo v Pennsylvaniji, naj se naroča, čita in podpira glasilo jugoslovanskega socialističnega delavstva v Zed. državah, "Proletarca".

Dolžnost vsakega zavednega delavca je širiti socialistično literaturo. Njegova naloga je pridobivati glasilo socialistične stranke nove naročnike.

Zastopniki klubov in društvev "Izobraževalne akcije JSZ." in drugi udeleženci te konference obljubljamu delati kar največ bo v naših močeh za razširjenje Proletarca med našim delavstvom v Pennsylvaniji. Obenem pozivamo tudi druge sodruge in somišljenike širom dežele, naj grede v akcijo za svoje glasilo.

Vzemimo si za geslo: "Proletarec" mora dobiti do prihodnjih predsedniških volitev pet tisoč novih naročnikov." Sodrugi in somišljeniki, ako hočemo, bomo dosegli to število. Torej naprej!

John Ban, predsednik konference.

Louis Kveder, zapisnikar konference.

APEL NA JNGOSLOVANSKO DELAVSTVO.

Današnji družabni sistem sloni na razredni podlagi — na eni strani ogromne mase proletariata in revnega kmečkega ljudstva, na drugi strani posedujoči sloji. Med tema dvema razredoma ni in ne more biti enakosti interesov. Zato imamo razredni boj. Boj med razredi — med posedujočimi sloji, ki izkoriščajo neposedujoče, bo trajal, dokler bodo obstajala razredna nasprotja. Socializem je za iztrebljenje vzrokov, ki povzročajo razredni boj. Vzrok je kapitalistična ekonomska uredba. Proletariat stremi, da jo odpravi in nadomesti s socialistično.

Zastopniki in drugi udeleženci Konference socialističnih klubov v zapadni Pennsylvaniji se v polni meri zavedamo te borbe. Zato apeliramo na jugoslovanski proletariat v Ameriki, ki je danes še izven organizacije zavednega delavstva, naj se pridruži socialistični stranki potom J. S. Z. in se v njenih vrstah

bori za osvoboditev izpod kapitalistične družabne uredbe.

John Ban, predsednik konference.

Louis Kveder, zapisnikar konference.

Na konferenci so bili zastopani sledeči soc. klubi: Lawrence, Sygan, Library, Homer City in Canonsburg, Pa.

Za izobraževalno akcijo JSZ. pa društva SNPJ. štey. 138 in 245 ter posamezni člani soc. klubov, S. N. P. J. in S. S. P. Z.

Konferenca se je zaključila ob eni popoldne.

JOHN BAN, predsednik konference.

LOUIS KVEDER, zapisnikar konference.

Iz Springfielda.

SPRINGFIELD, ILL. — Na zadnji redni seji kluba št. 47, JSZ., je bil sprejet predlog, s katerim se nalaga tajniku, naj v našem glasilu opozori klubove člane, da se naj redneje udeležujejo sej. Sodrugi, klub je politična organizacija, torej je potrebno, da ste v njemu vsi aktivni in prihajate redno na seje. Dela je za vse dovolj.

Naš klub nima posebnega organizatorja, pač pa smo vsi organizatorji. Sodrugi in sodruginje, bodimo res VSI organizatorji in delujmo za jačanje naših vrst.

Ne pozabite, da se klubove seje vrše vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Slov. nar. domu.

Po končanih klubovih sejah oddaste lahko prečitane knjige in si izposodite nove iz klubove knjižnice.

Nadalje sporočamo, da priredi naš klub v soboto zvečer dne 29. sept. veselico v Slov. nar. domu, na katero vabimo naše občinstvo iz Springfielda in okoliških naselbin, da se je udeleži v čim večjem številu. Prebitok priredbe je namenjen v pokritje klubovih izdatkov in za socialistično propagando.

Na svidenje dne 29. septembra. — *Joseph Ova*, tajnik.

Prva predstava dramskega odseka št. 1 v tej sezoni.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 30. septembra priredi dramski odsek socialističnega kluba št. 1 igro v petih dejanjih "Deseti brat".

Kakor se je režija še vselej potrudila, da so bile naše dramske predstave v danih okoliščinah čim najbolj mogoče dovršene, tako se trudi sedaj, da tudi s to ne bomo zaostajali za drugimi.

Znano je vam, da so naše dramske priredbe zvezane z velikimi stroški. Doslej je slovensko občinstvo še vselej napolnilo dvorano v kateri je nastopal naš dramski odsek in upamo, da nam bo izkazalo svojo naklonjenost tudi v tej sezoni.

Igra "Deseti brat" bo vprizorjena v dvorani Č. S. P. S. na 18. cesti (blizu Racine Ave.). Pričetek igre ob 3. popoldne. Po končanem programu bo ples in prosta zabava. Vstopnice se dobe pri tajniku v uradu Proletarca in pri članih in članicah kluba. — c.

Članstvu kluba št. 1, JSZ.

CHICAGO, ILL. — V petek 21. septembra ob 8. zvečer se vrši redna seja kluba št. 1, JSZ., v dvorani SNPJ., 2657 S. Lawndale Ave. Udeležite se je polnoštevilno. — *Tajnik*.

Novi odbori J. S. Z.

Iz urada tajništva JSZ.

Dne 10. septembra je bilo končano splošno glasovanje za kandidate v odbore JSZ. Rezultat glasovanja po klubih je objavljen v posebni tabeli na drugem mestu. Tu pa priobčujemo imena kandidatov te skupne števila glasov:

Kandidati v eksekutivo J. S. Z.

	Število glasov
Frank Alesh	30
Frank R. Benchina	9
Vincenc Cainkar	29
Mary Kovach	11
Donald C. Lotrich	9
Blaž Novak	13
John Olip	12
Frank S. Tauchar	21
Mary Udovich	11
Frank Zajec	25

Izvoljeni so: *Frank Alesh, Vincenc Cainkar, Blaž Novak, F. S. Tauchar* in *Frank Zajec*.

Kandidati za nadzorni odbor J. S. Z.

Mary Aucin	12
Philip Godina	21
Frank Margole	3
Angela Tich	2
Frank Udovich	11
Louis Zajec	11

Izvoljena v nadzorni odbor JSZ. od strani slovenskih klubov sta *Philip Godina* in *Frank Udovich*.

Kandidati v prosvetni odsek J. S. Z.

Andrej Kobal	13
Ivan Molek	21
John Olip	21
Joseph Oven	21

Izvoljeni so: *Ivan Molek, Joško Oven* in *John Olip*.

Kandidati za nadzorni odbor slov. sekcije J. S. Z.

Andrew Kobal	20
Albina Logar	20
Joško Oven	20
Frank Podlipec	20

Izvoljeni so: *A. Kobal, J. Oven* in *Frank Podlipec*.

Srbski sodrugi še niso poslali rezultata glasovanja. Na podlagi zaključka zadnjega zbora J. S. Z. bodo zastopani z enim članom v nadzornem odboru in z dvema v eksekutivi JSZ.

Glasovanja se je udeležilo 30 klubov in okoli 60 članstva ter člani *at large*.

AGITATORJI NA DELU.

Naročnin na "Proletarca" so poslali (izven testa):

Frances A. Tauchar, na agitaciji po Penni.	7
Ant. Lurkancic, N. Chicago, Ill.	1
Anton Ocepek, Penna	1
Sava Bojanovich, Chicago, Ill.	1
John Brezovar, E. Mineral, Kans.	1
Andrew Furlan, Detroit, Mich.	1
Frank Kogovšek, Niles, Ohio	1

Agitacija za razširjenje "Proletarca".

ORGANIZACIJSKI FOND SOCIALISTIČNE STRANKE.

I. Izkaz.

za naročnin poslanih do 15. sept. v tekmi za razširjenje "Proletarca".

	Število naroč.	Celoletne naroč.
Klub št. 1, Chicago, Ill.	151	126 ½
Klub št. 27, Cleveland, O.	127	100
Žagar, Sheboygan, Wis.	97	78 ½
Sprohar, Pursglove, W. Va.	28	25
Kokelj, Penna.	35	23 ¼
Bartol, Reynoldsville, W. Va.	29	18 ½
Ludvik, Cleveland, O.	20	16
Kotar, Warren, Ohio	24	15 ½
Klub št. 47, Springfield, Ill.	19	14
Zornik, Herminie, Pa.	17	13 ½
Gorsich, Renton, Pa.	14	13
Bertl, Harwick, Pa.	18	12 ½
Butya, Moon Run, Pa.	12	12
Ban, Pittsburgh, Pa.	12	12
Ravnikar, Lorain, O.	15	12
Korsich, Carlinville, Ill.	12	11 ½
Lazar, Homer City, Pa.	12	11
Terčelj, Hendersonville, Pa.	11	11
Martz, Buhl, Minn.	13	10 ½
Krasna, Conemaugh, Pa.	14	10
Ule, Chisholm, Minn.	10	9 ½
Selak, Star City, W. Va.	13	9
Bukovec, Johnstown, Pa.	9	8 ½
Laharnar, Delmont, Pa.	13	7 ¾
Pečnik, Barberton, O.	7	6 ½
Potočnik, Detroit, Mich.	6	5
Mravlje, Clinton, Ind.	8	4
Sterle, Chisholm, Minn.	6	3 ¾
Klun, Chisholm, Minn.	4	3 ½
Sterle, Dunlo, Pa.	4	3 ½
Tekavec, Canonsburg, Pa.	3	3
Strell, Hollsopple, Pa.	5	2 ½
Koejan, Brooklyn, N. Y.	4	2 ½
Zupancich, Lowsville, W. Va.	2	2 ½
Les, Spangler, Pa.	2	2
Grden, Glencoe, O.	2	2
Kosin, Girard, O.	2	2
Kaucich, Avella, Pa.	3	2
Mershak, LaSalle, Ill.	3	2
Divjak, Mulberry, Kans.	1	½
Skupaj	792	625

Collinwood, O.: Mike Podboj	\$ 1.00
Edmond, Okla.: Frank Knafelc	1.00
Harwick, Pa.: Klub št. 234 JSZ	5.00
Waukegan, Ill.: Po \$1: Frances Zakovšek, Fr. Corn, Ph. Jerele, (N. Chicago), M. Judnich; po 50c: Helen Judnich, F. Malovašič, L. Kužnik, B. Podboj, A. Možek, M. Kreser, F. Nagod; T. Pierce in R. Skala po 25c, Skupaj	8.00
Renton, Pa.: Pola J. Copic, J. Copic \$5; po \$1: J. Stavor, F. Tomsich, Jennie Gorsich, Alice Copic, Pittsb., M. Copic, Pittsb., R. Kranc, Pittsb.; po 25c: P. Trebec in J. Trebec, Skupaj	12.50
Chicago, Ill.: Pola Ch. Pogorelec, C. Pogorelec \$2; po \$1: M. Zupan, M. Nemanich, A. Zabkar, V. Cankar, J. Zupančič, J. Webel, A. Golenko, F. Stonich, Anna Grile, A. Misja, A. Kocjan; po 50c: M. Ciganich, F. Kordesh, J. Rayer, J. Rapsel, J. Bedenčič, S. Dič, A. Ferkul, J. Darovec, E. S. Yunik, F. Benchina, J. Steblaj, A. Medic, M. Jakše, F. Baskovec, F. Zaitz; po 25c: M. Klemenc in P. Vesel; F. Omahen 40c. Skupaj \$21.90 odbito za lokalno kampanjo glasom str. zaključka za klub št. 1 JSZ \$5.45, skupaj ..	16.45
Renton, Pa.: Pola J. Veharja. Po \$5: J. Vehar in L. Gorsich; po \$1: F. Stavor, A. Malečkar, I. Perme, Ana Flisek, I. Planinc, F. Gruden, V. Ursich, P. Rolich, A. Bregent, P. Vidmar, I. Fatur, Frances Vehar; po 50c: F. Kosan, N. Semprimožnik, J. Pompe, F. Goršin, J. Luzar, J. Genti, I. Flere, J. Koncilja, F. Jelnikar, F. Rome, D. Filacki, L. Bogataj, J. Kokelj, M. Potočnik, A. Česnik, A. Catar, F. Božnar, J. Likar, G. Krek, A. Škerlj; po 25c: F. Shekš, J. Pierce, L. Dovjak, A. Stonich, A. Videch, L. Skok, Ana Stonich, A. Seksh, J. Derlink, M. Zavašnik, A. Barbich, J. Speas, K. Valich, J. Tusher, M. Podnebšek, P. Jeram, J. Knafelc, J. Blodich. Skupaj	38.50

Skupaj v tem izkazu

Tajništvo J. S. Z.

Pripravimo se na canonsburško konferenco.

Sodrugci v zapadni Pennsylvaniji, v nedeljo dne 28. oktobra se bo vršila v Canonsburgu tretja konferenca socialističnih klubov in društev izobraževalne akcije JSZ. v zapadni Pennsylvaniji.

Tako je zaključila zadnja konferenca, ki se je vršila dne 2. septembra v Bridgeville.

Želja zborovalcev na konferenci v Bridgeville je bila, da bi posečali naše zbornice zastopniki vseh klubov v tem okrožju, kakor tudi, da bi bila na njih zastopana vsa društva podpornih jedrot v zapadni Pa., ki so včlanjena v "Izobraževalni akciji JSZ."

Ako želite kakih informacij, se obrnite na tajnika konference ali na člane organizacijskega odbora, katerih imena najdete v zapisniku, priobčen v tej izdaji, ali pa se informirajte pri kakem drugem udeležencu zadnje konference.

Mi se zanašamo tudi na vaše sodelovanje, kajti uspehi so mogoči le tam, kjer je dovolj kooperacije.

(Klub št. 1—Chas. Pogorelec 57—48 ½; Frances Tachar, 38—28 ½; Frank Benchina, 28—25 ½; Ma Owen, 10—8 ½; F. Z., 8—7; Frank Florjancich, 4; John Vogrich, 1—½.)

(Klub št. 27—John Krebelj, 68—53 ½; L. Gorjup, 4—2 ½; Aug. Komar, 16—12 ½; John Volk, 4—3; M. Volk, 3—2; John Bradač, 3—2; Vin. Jurman, 4; Fr. Mulej, 1—1.)

(Klub št. 47. — Jos. Ovca, 12—9 ½; Jos. Shum, 4—½. Opomba: Druga številka in seznamu znači celotne naročnine.)

SODRUGI V ILLINOISU — ne pozabite pripraviti poleg Proletarca tudi za "CHICAGO SOCIALIST", glasilo socialistične stranke v Illinoisu. Naročnina: \$1.50 za celo leto, \$1 za en mesec. Naslov: Chicago Socialist, 1501 Warren Ave., Chicago, Ill.

"Konferenca socialističnih klubov JSZ. v zapadni Pennsylvaniji" bo postala močna agitatorična moč, ako bomo delali skupno vsi z enim namenom — jačati našo JSZ., širiti njeno glasilo Proletarca in agitirati za utrditev socialistične stranke.

Odgovori na vprašanja, na katera bi moral znati odgovoriti vsak izobražen delavec.

D—r.

Odgovori na v zadnji številki Proletarca stavljeni vprašanja, ki se nanašajo na socialistično modroslovje in nauk, so kot sledi:

1. Filozofija socializma nam je bila podana na podlagi študiranja gospodarskih razmer in ne po navdahnjenju kake ob nadnaravnih bitij ali bitja delegirane osebe ali oseb, kakor se trdi, da je slučaj s svetim pismom.

Študiranje družabnih razmer, kar je zvezano z gospodarstvom, je pokazalo, da so sredstva za življenje pridobivana potom družabnega, kolektivnega dela, toda danes na korist posameznikov. Ta sistem je treba spremeniti v toliko, da bodo ta sredstva (vse kar se potrebuje za življenje) družabna, obratovana in vporabljana v korist tistih, ki jih pridobivajo, ne pa samo za nekatere, ki jih v mnogih slučajih sploh ne pridobivajo.

2. Nekaj, kar je preveč za uporabo ene osebe ali ene družine, se označuje za družabno. Nekaj, kar se potrebuje za eno osebo ali za eno družino, se imenuje individualno ali privatno.

3. Marks in Engels.

4. Nadvrednost je razlika med tem kar delavec dobi za svoje delo v obliki plače in vrednostjo, po kateri se prodaja izgotovljena roba.

5. Dobiček ali profiti izhajajo iz nadvrednosti.

6. Avtor knjige "Vrednost, cena in profit" je bil Karl Marks.

7. Za podlage študiranja socializma jemljemo materialističen nazor zgodovine, ki prikazuje, kakor že gori omenjeno, način, potom katerega je ljudstvo v raznih dobah živelo in se razvijalo. Postulata tem študijam sta:

Zakon nadvrednosti in razredni boj. Na podlagi tega se razlaga, zakaj se imenuje napr. rent, obresti in dobiček "roparska trojica".

8. Avtor knjige o "Izvoru družine" je bil Friderik Engels.

9. Potek zgodovine je zapisek preteklih političnih, gospodarskih in duševnih izprememb, predstavljajoča dejanja velikih mož, vojn in podjarmljenja, zakrivajoči pa, odnosno nerazlagajoči gospodarske slučaje, ki so silili tozadevne moze, da so ravnali tako kakor so, in tako povzročili, odnosno pomagali povzročiti nastale izpremembe.

10. Spartacus je bil vodja pomembne ustaje sužnjev proti Rimu, eno stoletje pred Kristusom.

11. Ženske so bile tiste, ki so nam dale umetnost tkanine in pletenine.

12. Avtor knjige "O razvoju lastnine" je bil Paul Lafargue.

13. Avtor knjige "Žena in Socializem" je bil August Bebel.

14. August Bebel je bil socialističen voditelj in član nemškega parlamenta.

15. Z očetom na čelu družine, je bil bog moškega spola.

16. Ko je bila žena glavna družini, je bil bog ženskega spola. Tako čitamo iz zgodovine boginja, na mesto boga.

17. Zato, ker vse vrste živali ponavljajo življenje zgodovino svoje vrste.

18. Študiranje živalskega življenja dokazuje, da so bili vodni in suhi prostori v preteklosti drugačni kot so danes; to se pravi, kjer je sedaj voda, je bila prej suha, in kjer je sedaj suha, je bila prej voda.

19. Družina čebel je razdeljena v tri razrede, a sicer v troje, matice in delavce. Troje je moškega spola in ne opravlja drugega dela nego skrbi za nadaljevanje zarodka. Matica leže jajca kot ji je prirojeno. Vse delo v panju opravljajo delovne čebele. Vzrok k temu redu je, ker je vse tako odrejeno po narodi.

20. Charles Darwin je bil slaven angleški prirodoslovec in je živel v 18. stoletju.

21. Obstanek najsposobnejših pomeni obstanek tistih, ki so najsposobnejši, da se obdrže v boju za življenje na površju. Zmagovalci so vedno tisti, ki so najsposobnejši pridobiti si hrano zase in za svoje.

22. Božič je izvor paganstva.

23. Pravičnost in krivičnost se spreminjata s spremembami gospodarskih razmer.

24. Razredni boj je med gotovim izkoriščanim proizvodnim razredom in gospodujočim razredom, ki posedujejo produkte, ki jih proizvaja prvi razred.

25. Kot ljudje moramo ponavljati zgodovino naših prednikov.

26. Moški je bil tisti, ki je izumil orodje za delo.

27. Materialistično naziranje zgodovine.

28. Začetek razdelitve dela in razumevanje preteklosti, kakor sodba zgodovine, je ključ do znanja. To razumevanje sega daleč nazaj v čase, ko je malo skrbel za živež, med tem ko je opravljalena mala hišna opravila.

29. Žena je bila tista, ki je v starodavnih časih vzgajala otroke.

30. Predno je nastopila ženitba po parih, je vladalo na splošno ženitba z rodom ali plemenom; naka ženitba je bila poligamistična.

31. Predno je prišla v veljavo privatna lastnina, je bila žena enakopravna z možem.

32. Kadar priroda izbere za novo obliko življenja spol, se to imenuje prirodna izbira ali narurna selekcija.

33. Pasje tuljenje pomeni klic ali čustvo iz določbe.

34. Najbližji človeški podobnosti so opice, orangutan, gorila, šimpanz in gibbon.

35. Vsa živa stvarka je mogoče slediti nazaj do ene same celice, takozvane amebe.

36. Darwin nam je pokazal, da se morajo vsi organizmi v svetu vsa živa bitja prilagoditi razmeram življenja, ali pa poginiti.

37. Ženska je bila tista, ki nam je dala umetnost lončevine.

38. Ogenj je omogočil, da so ljudje zapustili drevesje in so se naselili po votlinah.

40. Razumevati prispodobno, pomeni primerjati stvar, ki ima podobnost oni stvari, ki jo imamo v mislih in jo hočemo razrešiti. Pod logiko pojmovana nekaj, kar ima podobnost in merilo s opostavljeni stvarjo, o kateri govorimo.

Razumevati induktivno (uvajalno) pomeni učiti

stvarjo na gotovem mestu in priti do splošnega zaključka.

Razumevati deduktivno (odračunajoče) pomeni stati s stvarjo na splošno in jo dovesti do gotovih detajlov ali detalja.

(Popravek.—V izmed v zadnji izdaji objavljenih pisanjih bi se moralo 8. vprašanje glasiti: 8. Kdo napisal knjigo "Postanek družine"? in ne življenja, kar je pomotoma tiskano.

Povest o sedmih obešenih.

(Nadaljevanje s 7. strani.)

Spomnil se je drugega za drugim vseh nevarnih slučajev, ko so metali bombe na ljudi njegovega plemenitega in celo bolj visokega čina, — in bombe so trgale njihova telesa na kocke, razškropile možgane po umazanih opeklah in stenah, trgale zobe iz njihovih gnezd. In pri teh spominih se mu je zdelo tuje njegovo celmo, debelo, bolno telo, ležeče na postelji, kakor da bi že občutil ognjeno silo eksplozije; in zdelo se mu je, da se trgajo v ramah roke od telesa, zobje izpadajo, možgani se cepijo na delce, noge nemé in leže pokorno, s prsti navzgor, čisto kriško. Da bi ne bil prav nič podoben mrliču, je naporno premikal, glasno dihal, kašljal, da se ozvenele prožine in da je v živahnem šumu še ostala odeja; in da bi pokazal, da je popolnoma živ, da ni niti za trohico umrl in da je še daleč od smrti, kot vsak drug človek, je glasno in pre-

trgano, globoko zagodrnjal v tihoti in osamelosti spalnice:

— Ti so pa tički! Ti pa ti!

Tako je hvalil detektive, policijo, vojake, vse te, ki varujejo njegovo življenje in ki so tako pravočasno, tako spretno preprečili umor. In čeprav se je premikal, hvalil in se smehljajal s prisiljenim lažnivim smehljajem, da bi izrazil zaničevanje do glupih, ponesrečenih teroristov, vendar še vedno ni verjel v svojo rešitev, v to, da življenje naenkrat, nenadoma, ne odide od njega. Smrt, ki so jo zanj zamislili ljudje in ki je živela samo v njihovih mislih, v njihovih namerah, je že stala nekako tu in bo stala in ne odide, dokler onih ne primejo, jim ne odvzamejo bomb in jih ne posade v varno ječo. Tam v onem kotu stoji in ne odide — ne more oditi, kakor poslušen vojak, ki so ga po volji in po velji nekoga postavili na stražo.

— Ob eni uri popoldne, ekscelenca, je zvenela izrečna fraza in se prelivala v vse glasove: enkrat veselo-zasmehljiva, potem jezna, potem zopet trdovratna in topa. Kakor da so mu postavili v spalnico sto navitih gramofonov in vsi kriče drug za drugim z idijotsko vestnostjo predpisane besede:

— Ob eni uri popoldne, ekscelenca!

(Dalje prihodnjič.)

Ako je en član družine lump, ne sodi vseh drugih članov po njemu.

Izid glasovanja za odbore Jugoslovanske Socialistične Zveze.

Kraj kluba	EKSEKUTIVA							NADZORNI ODBOR					PROSVETNI ODSEK			NADZ. ODBOR SLOV. SEKCIJE								
	Aleš Fr.	Benchina Fr. B.	Čašnikar Vin.	Kovach Mary.	Lotrich Donald J.	Novak Blaž.	Olip John	Tauchar Fr. S.	Udovitch Mary.	Zajec Fr.	Ančin Mary	Godina Fil.	Margale Fr.	Tič Angela	Udovitch Fr.	Zajec Louisa.	Kobal A.	Molek Ivan.	Olip John.	Oven Joško.	Kobal A.	Logar Albin.	Oven Joško.	Podlipcec Fr.
Chicago, Ill.	30	16	22	17	13	22	18	26	16	39	15	34	5	13	20	4	25	39	32	37	36	30	35	32
Cincinnati, O.	9	2	6	7	7	12	1	4	6	6	4	4	4	4	4	1	7	7	5	8	8	4	7	7
La Salle, Ill.	5	5	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Chicago, Minn.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Spring, Pa.	23	3	21	11	4	13	13	14	13	18	12	17	3	6	7	4	12	21	18	15	17	21	14	20
Cleveland, O.	26	5	10	9	2	18	12	23	5	27	14	25	12	1	9	4	14	27	13	25	20	23	21	19
W. Newton, Pa.	8	8	8	5	7	7	3	2	2	6	7	7	1	1	1	1	5	7	7	4	8	8	1	7
Canton, Ind.	12	12	12	2	2	2	10	10	12	12	1	10	1	1	10	10	11	10	12	10	12	12	12	12
Waukegan, Ill.	3	4	4	3	2	3	1	4	4	1	5	4	1	1	12	1	5	5	4	4	3	6	3	6
Springfield, Ill.	10	10	10	2	4	4	5	6	5	8	1	8	2	2	5	5	3	10	9	11	11	4	10	8
Virden, Ill.	2	2	3	1	1	1	1	1	1	4	1	4	1	1	4	1	4	3	4	4	4	4	4	4
Berminio, Pa.	12	1	16	7	1	5	5	12	3	13	6	15	1	1	4	4	8	15	10	14	15	10	9	15
Detroit, Mich.	18	4	10	7	4	12	15	5	5	17	16	9	4	3	6	8	8	19	12	18	14	13	14	16
Yokomis, Ill.	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Gross, Kans.	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Easton, Pa.	9	9	9	1	2	9	2	2	8	8	10	4	4	1	5	4	4	7	7	8	7	7	8	5
Wick Haven, Pa.	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Ledyard, Pa.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Lawrence, Pa.	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Home City, Pa.	11	3	14	7	2	2	1	10	6	9	7	5	3	4	3	8	13	8	9	12	13	10	11	7
Cantonville, Ill.	10	10	10	5	4	3	7	4	11	2	9	9	9	9	5	6	6	9	9	11	4	9	11	8
Madrid, La.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Luzerne, Pa.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Palman, Ill.	5	5	4	1	5	1	4	4	5	4	5	4	5	5	2	2	1	5	4	5	5	2	3	5
Paralove, W. Va.	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
Liberty, Pa.	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Harwick, Pa.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Shooygan, Wis.	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Terr Haute, Ind.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Universal, Ind.	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
at large	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Skupaj	302	50	260	119	88	178	125	210	163	295	138	273	26	32	146	91	156	318	246	314	250	228	288	276

LISTU V PODPORO.

SOUTHVIEW, PA.: Vesela družba pri s. Rupniku, \$10; Jos. Jurca, 10c.	
LAWRENCE, PA.: Nabrano pri s. Kvedru na zabavi \$7.61; M. Gruden, \$1.00.	
AVELLA, PA.: Jos. Brenčič, \$1.00; J. Ribarič, \$1.00; Neimenovan, 50c; Math Dermota, 50c; Fr. Kaste- lic, 50c; L. Bogatay, 25c.	
BRIDGEVILLE, PA.: Steve Bogatay, \$1.00. (Poslala Mrs. Tauchar), skupaj	\$23.46
GLENCOE, O.: Nace Zlemberger	5.60
LLOYDELL, PA.: Nabral L. Kveder	2.50
BERRYBURG, W. VA.: Jos. Kauch	2.00
RED LODGE, MONT.: K. Erznožnik	1.50
DETROIT, MICH.: Fred Kochavar	1.00
CANONSBURG, PA.: Jos. Kansas, \$1.00; Anna Mezek, \$1.00, skupaj	2.00
SYGAN, PA.: Frank Dolinar	1.00
WEST NEWTON, PA.: F. Florjančič25
IRWIN, PA.: A. Chater15

Skupaj \$39.46
Prejšnji izkaz 267.48

Skupaj \$306.94

LLOYDELL, PA. — Članstvu soc. kluba št. 181, JSZ., naznanjam, da se vrše naše seje vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva Sv. Petra in Pavla. Delavci, pristopajte v socialistično organizacijo. — *Tony Zalar, tajnik.*

NA PRODAJ IMA

dobro ohranjene,

KONCERT—HARFEN—CITRE

JOSEPH TOPOLAK,

1332 Frederick Ave., Detroit, Mich.

DRAMSKI ODSEK SOC. KLUBA

ŠT. 1, CHICAGO, ILL.

priređi

V NEDELJO 30. SEPTEMBRA

V DVORANI Č. S. P. S.,

1126 W. 18th St.

igro v petih dejanjih

"Deseti Brat"

PRIČETEK IGRE OB 3 POPOLDNE;
PO IGRI PLES IN PROSTNA ZABAVA.

Igra Kufrinov orkester. Vstopnina 50 centov.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Dne 25. septembra se konča kon-
test za dobivanje naročnikov Prole-
tarcu. Tisti, ki ste se ga udeležili,
pošljite vse do 25. septembra doblje-
ne naročnine takoj ko poteče ta da-
tum. Razun današnjega bo priobčen
še en izkaz pod rubriko "Agitacija
za razširjenje Proletarca" in ob enem
izkaz nagrad, da si bo vsakdo lahko
izbral nagrado, do katere je opra-
vičen.

Pri tem pa ne pozabite, da traja
agitacija za razširjenje Proletarca
neprekidno naprej.

Ker je upravnik zaposlen tudi v
uradu tajništva J.-S. Z., prosimo na-
ročnike, da naj obnove naročnino
takoj ko jim poteče in naj ne čakajo
opominov. S tem nam prihranite
mного časa.

Na agitaciji za dobivanje naročni-
kov Proletarcu se nahaja v Pennsyl-
vaniji sodruginja Frances A. Tau-
char, ki je s sodelovanjem sodrugov
v Pa. dosegla že lepe uspehe za list
in pri prodaji knjig. Kristina Omahne
bo obiskala naselbine v Wisconsinu
na agitaciji za Prosveto. Ob enem
pa je nam izjavila, da bo agitirala
tudi za Proletarca. Ako vam je na-
ročnina potekla, jo lahko obnovite
pri nji. Kooperirajte tudi z drugimi
našimi zastopniki, potovalnimi in lo-
kalnimi, da se bo število naročnikov
na Proletarca čimhitreje dvigalo.

VABILO NA VELIKO
PLESNO VESELICO

katero priredi

Društ. "SOSEDJE" št. 449 SNP J
v CICERO, ILL.

v nedeljo dne 23. septembra, 1923

v Warren Park Dvorani na 2100 S. 56th Ave., Cicero, Ill.
(le pol bloka severno od Douglas Park "L" in od 22. ceste.)

Vstopnina za moške je 35c, ženske v spremstvu moških so vstopnine
proste. Začetek točno ob 2 uri popoldne.

Nova velika dvorana, lepo vrejena in ima vse ugodnosti za večje
zabave in veselice. Upamo, da bodo Slovenci iz Chicage in okolice
napolnili dvorano na omenjeni dan, ter obiskali sosedno društvo v
Cicero, zakar vam gotovo ne bo žal in enako je članstvo našega
društva pripravljeno vam pomagati ob enaki priliki.

Odbor se trudi, da bo vstregel vsem, vse potrebno za suha grla
je že vrejeno in tudi za lačne želodce bo dovolj na razpolago, da bo
lahko dobil vsak kar bo pozelel. Za plesalce bo igrala dobro znana
izvrstna Geo. Začek orkester godba.

Priti v dvorano je lahko, vse ulične kare iz vseh strani Chicage
do 22. ceste, po 22. cesti zapadno do konca in ko se vstavi, tam se
presedite na LA GRANGE karo in peljite se do 56. ave., in tam
pojditte še en blok severno do dvorane, zunaj bode zastava in naš
odbor bo tudi pazil, da vam pokaže prostor. Douglas elevated
vlak, ki vozi zapadno vas pripelje ravno na postajo na 56. ave., le
tu imate samo pol bloka severno do dvorane.

Torej na svidenje vsem dne 23. sept. kliče

ODBOR!

Boj proti srčni hibi.

Zdravniške preiskave industrialnih delavcev in njih, ki zaprosijo za zavarovalnino, kažejo, da dva med vsakih 100 trpita na srčni hibi. Ta bolezen, ki se pogosto utrga nit življenja našim najbolj sposobnim možem in ženam v zgodnji dobi, se pojavlja v mladih dobah življenja in sicer pred 20 letom in po 40. V nekem članku piše Dr. Mortensen iz Battle Creeka, Mich., ki je najslovitější srčni specialist na svetu: "Srčna hiba, ki se pojavi v starosti, napade krvne žile in srce. To bolezen poostrijo toksini, ki se porode v starosti, če je prebava slaba." Trinerjovo zdravilno grenko vino izvrže toksine ali strupeno snov iz črev in jih drži čista. Iz tega je dovolj jasno, da bi moral vsak uživati Trinerjovo zdravilno grenko vino, ki je tako zanesljivo zdravilo. Nad 34 let že slavi kot nerokosljivo zdravilo v slučajih slabe prebave, plinov v črevesju, slabega teka, nervoznosti, glavobolov in sličnih znakov žilodčnih neredov. V vseh lekarnah in trgovinah z zdravili.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se bodo vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 129-31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Neležejte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

RAZPIS SLUŽBE.

Radi izvolitve sodruga Chas. Pogorelca za tajnika JSZ. se potrebuje v uradu Proletarca novo pisarniško moč. Prosilec za to službo mora biti več slovenščine v govoru in pisavi, znati mora angleško, pisati na pisalni stroj in razumeti knjigovodstvo. Za to službo se imajo pravico prigrasiti samo člani J. S. Z. Pošljite ponudbo na naslov: "Proletarec", 3639 W. 26th St.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

**Največja zaloga
boljših književnih
del.**

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

**434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.**

Izdelujem pooblastila, kupce in darovalne pogodbe, teste in vsa v notarski posel spadajoča dela.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski
banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO,

ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočbe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitreje in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UONE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	ZBIRKA RUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV, (J. Bežla)	GOOSE-STEP, (Upton Sinclair) , Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	ZDRAVJE , zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana	IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew) , knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba
ANGLESKO-SLOVENSKE BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kera)	ZDRAVJE , jan., feb., marec, april in majska izdaja letnika 1922, vsaka po	JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz čičaskih klavnic
DEMOKRATIZEM IN ZENSTVO, (Alojzija Stebi)	ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec)	KARL MARX , biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon) , vezana	ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 65c. Vsi trije zvezki 541 str.	KING COAL, (Upton Sinclair) , povest iz sedanjega strajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba
KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM	RAZNO.	LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore) , vezana
KDO UNICUJE PROIZVAJANJE V MALEM	AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR , letnik 1916, vezan	LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann) , vezana
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)	letnik 1917, vezan	OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells) , vezana, 1171 strani
KRATKA SEBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej)	letnik 1919, vezan	PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domadi zdravnik, vezana
KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirč)	letnik 1920, vezan	REPUBLIC OF PLATO , vezana
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	letnik 1921, broširan	RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue) , vezana
O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj) , broširana	letnik 1922, vezan	ROBERTS RULES OF ORDER , vezana
POGLED V NOVI SVET	letnik 1922, broširan	SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore) , vezana
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar) , vezana	letnik 1923, broširan	SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman , vezana
PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI, (Ivan Robida) , vezana	CANKARJEVA SLIKA za depisnicah, 2 za 5c. (Imamo jih dvojne vrste.)	SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky) , vezana
RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)	DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)	STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis) , vezana
REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana	KRES , revija, I. 1922, št. 9-10	THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair) , trda vezba
SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNIKA, izdala SNPJ., 364 strani , vezana v platno	KRES , revija, I. 1922, št. 11-12	THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald) , broširana	KRES , kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4	THE DREAM OF DEBS, (Jack London)
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor) , trda vezba	NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DEŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DEŽAV	THE PROFITS OF RELIGION , Razprava o izrabljanju ver za privatne interese
SEBSKA POŠETNICA, (J. T.)	O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)	THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Bays Williams) , s slikami, 311 strani, vezana v platno
SPRETNA KUHARICA , broširana, \$1.00, vezana	PROLETAREC , vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki	100%. (Upton Sinclair) , Povest patrijota
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.) , broširana	RDECI PILOT , mesečnik prvatne mladine za duhovno revolucijo, prva in druga številka	VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis) , vezana
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike	TRIJE LABODJE , ilustrirana revija	THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys) , vezana
VARNOSTNA KUHARICA, (Marija Remec) , vezana	ANGLEŠKE KNJIGE.	Naročilom priložite poštni ali presni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahke poštno poštne znamke.
V NOVO DEŽELO, (E. K.) broširana	ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff) , vezana	Vse knjige pošiljamo poštno presto. Klubom in šitalam, pri več večjih naročilih liberalna popust.
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza)	ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane	Vsa naročila naslovite na:
ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM	ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan) , vezana	PROLETAREC
ZAKON BIOGENEZE, (J. Howard Moore, prevel I. M.)	BRASS CHECK, (Upton Sinclair) , Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana	3639 W. 26th Street,
ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavec)	"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner) , vezano v platno	Chicago, Ill.
	END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer) , vezana	
	EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche) , vezana	
	EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue) , vezana	
	MOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford) , vezana	